

สันติ พ่วงเจริญ 2551: ฤดูวางไข่และแหล่งวางไข่ของปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี
ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การประมง) สาขาวิทยาศาสตร์การประมง ภาควิชาชีววิทยาประมง
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์จรัมพร เมฆสัมพันธ์, Ph.D. 332 หน้า

การศึกษาฤดูวางไข่และแหล่งวางไข่ของปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ในช่วงเดือนตุลาคม 2547 ถึงสิงหาคม 2548 โดยการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและคุณภาพด้านการแพร่กระจายของลูกปลาด้วยลูกปลา ลูกปลาในบริเวณพื้นที่กลางน้ำจำนวน 25 สถานี และการล้อมอวนและจับด้วยเครื่องมือไฟฟ้าในบริเวณพื้นที่ ชายฝั่งจำนวน 17 สถานี และศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านอุทกวิทยา คุณภาพน้ำ และปัจจัยทางชีวภาพ ประกอบการวิเคราะห์ผล พบลูกปลาระยะวัยอ่อนอย่างน้อย 19 ชนิด และลูกปลาระยะวัยรุ่น 52 ชนิด ซึ่งปลา ส่วนใหญ่จะวางไข่ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม (ร้อยละ 88) ในบริเวณแม่น้ำป่าสักและร่องน้ำเดิมในพื้นที่ ตอนบนของอ่างเก็บน้ำรวมกันมากถึงร้อยละ 94 ของปริมาณลูกปลาทั้งหมด ผลจากการศึกษานี้สามารถ วิเคราะห์หาฤดูวางไข่และแหล่งวางไข่ของปลาเศรษฐกิจได้ 4 ชนิด ได้แก่ ปลาชีวกแก้ว (*Clupeichthys aesarnensis*) ซึ่งสามารถวางไข่ได้ตลอดทั้งปีและมีช่วงวางไข่ชัดเจนที่สุดในเดือนตุลาคม (ร้อยละ 44.23) โดยมี แหล่งวางไข่ในบริเวณพื้นที่น้ำเปิดตอนกลางฝั่งตะวันออกของอ่างเก็บน้ำ ปลาสร้อยขาว (*Henicorhynchus siamensis*) วางไข่ในเดือนกรกฎาคม (ร้อยละ 95.46) ซึ่งมีแหล่งวางไข่บริเวณจุดบรรจบระหว่างแม่น้ำป่าสักและ คลองลำสนธิ ปลาช่า (*Dangila spiloplura*) ซึ่งวางไข่ในช่วงต้นเดือนสิงหาคม (ร้อยละ 95.68) โดยมีแหล่ง วางไข่ในบริเวณพื้นที่ตอนบนของอ่างเก็บน้ำ และปลาสังกะวาดท้องคม (*Pteropangasius pluerotaenia*) ซึ่งวางไข่ ช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม (ร้อยละ 98.55) ซึ่งวางไข่ในแม่น้ำน้ำป่าสักตอนบนและแนวร่องน้ำเดิมใน บริเวณตอนบนถึงตอนกลางของอ่างเก็บน้ำ จากการวิเคราะห์ผลด้านองค์ประกอบชนิดและการแพร่กระจายของ ลูกปลาระยะวัยรุ่นเชิงพื้นที่ พบว่าเดือนตุลาคมเป็นช่วงที่ถูกปลาหลากหลายชนิดและชุกชุมมากที่สุด โดยแหล่งที่มี ศักยภาพในการอนุบาลของปลาอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งตอนบนและพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกตอนช่วงตอนกลาง ของอ่างเก็บน้ำ โดยบริเวณดังกล่าวพบลูกปลาที่มีความชุกชุมรวมกันคิดเป็นร้อยละ 90.82 ของปริมาณลูกปลา ทั้งหมดในเดือนตุลาคม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลูกปลาและสิ่งแวดล้อมพบว่า อุณหภูมิและความชื้น กรดเป็นค่ามีผลต่อการเหนี่ยวนำการวางไข่ของปลาชีวกแก้ว ($p < 0.01, < 0.05$) ส่วนปริมาณน้ำท่า ความชื้น กรดเป็นค่าและปริมาณสารแขวนลอยมีผลต่อการเหนี่ยวนำการวางไข่ของปลาสร้อยขาว และปลาสังกะวาดท้องคม ($p < 0.05, < 0.01, < 0.01$ และ $p < 0.05, < 0.01, < 0.01$ ตามลำดับ) ผลจากการศึกษาในภาพรวมพบว่าฤดูวางไข่ แหล่งวางไข่และแหล่งอนุบาลของปลาส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับการประกาศเกี่ยวกับฤดูปลาวางไข่และการ กำหนดเขตรักษาพืชพันธุ์ของปลาในอ่างเก็บน้ำ อย่างไรก็ตามสำหรับปลาชีวกแก้วและปลาเศรษฐกิจบางชนิดซึ่งมี ฤดูวางไข่และแหล่งวางไข่ที่แตกต่างไปควรพิจารณาหามาตรการรองรับเพื่อการจัดการและอนุรักษ์ปลากลุ่มนี้ ให้เหมาะสมต่อไป